

Spis treści

Od zespołu redakcyjnego	5
Dorota Dobija, Iwona Cieślak, <i>Rozwój regulacji Unii Europejskiej w zakresie rewizji finansowej. Rys historyczny</i>	7
Joanna Dyczkowska, <i>Ocena punktowa jakości ujawnień finansowych dokonywanych przez emitentów giełdowych za pośrednictwem korporacyjnych serwisów inwestorskich</i>	23
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz, <i>Wartości niematerialne i prawne wytworzone we własnym zakresie – czy i jak raportować informacje o nich interesariuszom</i>	47
Ewelina Zarzycka, Marcin Michalak, <i>Pomiar dokonań w jednostkach sektora publicznego w Polsce w kontekście wdrażania koncepcji New Public Management – badanie pilotażowe</i>	61
Ze współpracy z zagranicą	
Marcell Schweitzer, <i>Modułowe ramy koncepcyjne jako strategia badawcza w obszarze rachunku kosztów</i>	81
Jana Skálová, Tomáš Podškubka, <i>Experience with cross-border mergers from the Czech Republic</i>	103
Regulacje rachunkowości i audytingu – projekty, zmiany, opinie	
Bogusława Bek-Gaik, <i>Sprawozdanie z całkowitych dochodów w biznesowej koncepcji sprawozdawczości finansowej IASB/FASB</i>	121
Przyjaciele „Zeszytów Teoretycznych Rachunkowości”	
<i>Redaktor Jan Baliński o swoim życiu, pracy i pasjach</i>	143
Wykaz recenzentów artykułów w ZTR w 2012 roku	161
Zaproszenie do składania artykułów w języku angielskim do tematycznego tomu „Zeszytów Teoretycznych Rachunkowości”	163
Call for papers in English to the special issue of „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”	165
Informacja dla autorów	167
Instructions for authors	173

Rozwój regulacji Unii Europejskiej w zakresie rewizji finansowej. Rys historyczny

Dorota Dobija, Iwona Cieślak

Streszczenie

Prace nad zmianami w uregulowaniach unijnych dotyczących profesji biegłego rewidenta są prowadzone od 1996 r. Największy wpływ na prace Komisji Europejskiej nad nowymi regulacjami miała jednak seria skandali księgowych z lat 2001–2003, jakie miały miejsce w Stanach Zjednoczonych i w Europie, a także uchwalona przez Kongres Stanów Zjednoczonych ustawa Sarbanes-Oxley Act. Podstawowym celem każdej nowej regulacji było zagwarantowanie rzetelności sprawozdań finansowych zbadanych przez biegłych rewidentów i zabezpieczenie przed skandalami. Regulacje jednoznacznie określały obowiązki biegłych rewidentów i ustanawiały zasady etyki, których przestrzeganie miało zapewnić obiektywność oraz niezależność audytorów, zwłaszcza w przypadku, gdy firmy audytorskie lub firmy z nimi powiązane świadczą na rzecz swoich klientów również inne usługi. Wprowadzały obowiązek zewnętrznej kontroli jakości, zapewnienia efektywnego nadzoru publicznego nad profesją audytora i kładły duży nacisk na współpracę między krajowymi organami regulacyjnymi państw członkowskich Unii Europejskiej. W czasach globalnego rynku kapitałowego wymagane są dynamiczne zmiany zarówno w rachunkowości, jak i rewizji finansowej. Celem artykułu jest przedstawienie rysu historycznego działań Unii Europejskiej w obszarze regulacji rewizji finansowej, ze szczególnym uwzględnieniem propozycji ostatnich reform w obszarze rynku usług audytowych, regulacji dotyczących audytingu oraz praktyki audytingu.

Summary

The development of European Union regulation in auditing. Historical overview

Works concerning the changes in UE regulations referring to the auditor profession has been carried out since 1996. However, the biggest impact on the work of the European Commission had a series of accounting scandals from years 2001–2003 – that took place in the United States and Europe – and also passed by the U.S. Congress Sarbanes-Oxley Act. The primary objective of any new regulation was to ensure the reliability of the financial statements audited by the statutory auditors and protection against scandals. They were clearly defining the responsibilities of the auditors and establishing the principles of ethics, in compliance with which would ensure the independence of auditors – especially when audit firms or companies associated with them provide for their clients other services. They were introducing obligatory external quality control, ensuring effective public oversight over the audit profession and were putting a lot of emphasis on the cooperation between national regulatory authorities of the Member States of the European Union. In times of the global capital market there are required dynamic changes, both in the accounting and auditing. The aim of this article is to present the historical overview of the EU action in the field of auditing regulation, with particular emphasis on the recent reform of the audit market proposals, regulations on auditing and auditing practices.

Ocena punktowa jakości ujawnień finansowych dokonywanych przez emitentów giełdowych za pośrednictwem korporacyjnych serwisów inwestorskich

Joanna Dyczkowska

Streszczenie

Dzięki korporacyjnym stronom internetowym i wydzieloną w ich przestrzeni strefą przeznaczoną dla inwestorów, dawcy kapitału mogą na bieżąco śledzić informacje o spółce i uczestniczyć w dyskusjach na temat decyzji podejmowanych przez zarząd. Ujawnianie informacji finansowych w sposób przystępny i przejrzysty dla inwestora jest istotnym elementem polityki informacyjnej spółek kapitałowych. Celem artykułu jest ocena jakości ujawnień finansowych prezentowanych na korporacyjnych stronach internetowych pod kątem czterech kryteriów: kompletności, szczegółowości, aktualności i przejrzystości dostępnych informacji. Wykorzystując metodę punktową i nadając odpowiednie wagi poszczególnym kryteriom możliwe było utworzenie rankingu emitentów giełdowych. Wyniki badań wskazują, że jakość ujawnień jest uwarunkowana profilem działalności spółek. Kolejną obserwacją jest to, że niewielki odsetek całej grupy badawczej (7%) uzyskał w ocenie punktowej poziom wysoki, natomiast aż 57% spółek zostało ocenionych na poziomie co najwyżej niskim, przy czym 41 emitentów nie ujawniało żadnych informacji finansowych. Wyniki te pozwalają sformułować wniosek, że mimo dobrych praktyk odnoszących się do modelowego serwisu relacji inwestorskich, tylko niewielka grupa jednostek traktuje korporacyjną stronę internetową jako ważny kanał przekazywania informacji finansowych inwestorom.

Summary

Scoring evaluation of the quality of Internet financial disclosures in Polish stock issuers

Through investor relations sections placed on corporate websites shareholders have an access to current information on stock issuers' activities. This enables investors to participate in discussions on decisions met by a board of a company. Transparent and understandable disclosure of financial information is, therefore, a key element of stock issuers' information policy. The paper aims at evaluating quality of financial information published on corporate websites in terms of their completeness, accuracy, relevance and transparency. With a help of a scoring method and use of appropriate weights in reference to the particular criteria, a ranking of stock issuers, according to their level of disclosures, was established. Research findings indicated that diversification respecting quality of disclosures was conditioned by activity scopes of stock issuers. Moreover, detailed results showed that only a few companies (10 out of 143) could be qualified to those representing high level of financial disclosures. Most of examine objects (82) were characterized by a low level of financial disclosures, with exactly a half of those companies providing no financial information at their corporate websites. That situation shows that despite existence of recommended practices in discussed area only small number of companies perceived corporate websites as an important communication channel with their investors. Almost one third of the research sample did not treat this way of presentation as necessary for building confidence among shareowners.

Wartości niematerialne i prawne wytworzone we własnym zakresie – czy i jak raportować informacje o nich interesariuszom

Elżbieta Izabela Szczepankiewicz

Streszczenie

Ostatnie zmiany w polskich przepisach UoR oraz proces harmonizacji z MSSF stopniowo doprowadzają do ujednoczenia podejścia do identyfikacji, klasyfikacji, ujmowania w księgach rachun-

kowych, wyceny oraz prezentacji wartości niematerialnych i prawnych w bilansie. Natomiast nadal wiele składników niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie pozostaje ukryte w przedsiębiorstwie. Mogą być one ważnym czynnikiem tworzenia wartości rynkowej przedsiębiorstwa, w wielu przypadkach znacznie przewyższającej jego wartość księgową. Stosowane dotychczas sprawozdania finansowe, takie jak bilans czy rachunek zysków i strat, nie odzwierciedlają rzeczywistej wartości przedsiębiorstwa. Istotną przeszkodą w ujawnianiu ukrytych składników niematerialnych jest brak jasnych reguł (standardów, przepisów) związanych z ich wyceną i prezentacją w sprawozdaniach. Metodą badawczą przyjętą w opracowaniu jest analiza literatury, przegląd aktów prawnych, międzynarodowych standardów rachunkowości w przedmiocie wyceny i prezentacji wartości niematerialnych i prawnych oraz wnioskowanie. W opracowaniu przeprowadzono analizę przepisów prawa i standardów rachunkowości w zakresie możliwości prezentowania w sprawozdaniu finansowym wartości niematerialnych wytworzonych przez jednostkę we własnym zakresie. W artykule zawarto propozycję sposobu prezentowania informacji o wartości i marce firmy oraz innych wartościach niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie, które dotychczas nie były prezentowane w sprawozdaniu finansowym. We wnioskach wskazano m.in., że należy podjąć dyskusję, w jakim stopniu rachunkowość nadąża za rzeczywistymi warunkami funkcjonowania przedsiębiorstw w epoce wiedzy i czy rachunkowość powinna odzwierciedlać wartość rynkową przedsiębiorstwa.

Summary

Internally generated intangible assets – how to report them to stakeholders

To conclude, one should state that the recent changes to the Polish Accounting Act, as well as the process of harmonizing IFRS, gradually result in a unified approach to intangible assets identification, classification, disclosure, valuation and presentation in the balance sheet. However, a considerable number of internally generated intangible assets continue to be „hidden”. These can be an important factor determining the entity’s market value, which in many cases is clearly above its carrying value. Financial statements used so far, such as balance sheets or profit and loss accounts, do not reflect the actual value of the entity. The lack of clearly specified rules (standards, regulations) related to their valuation and presentation is a significant obstacle in this regard. Research method adopted in the study is to analyze the literature, a review of legislative acts on the international accounting standards of intangible assets, and inference. The aim of this paper is to analyze legal Polish regulations and international accounting standards on the presentation of internally generated intangible assets in financial statements. The paper proposes a method for presenting information on the company’s brand, goodwill and other internally generated intangibles. Main conclusions drawn from the study are that you have to lead the discussion to what extent the accounts kept pace with the reality of the operation of enterprises in the era of knowledge, as well as whether the accounting should reflect the market value of the company.

Pomiar dokonań w jednostkach sektora publicznego w Polsce w kontekście wdrażania koncepcji *New Public Management* – badanie pilotażowe

Ewelina Zarzycka, Marcin Michalak

Streszczenie

Celem artykułu jest ocena przydatności, adekwatności i skuteczności systemu pomiaru dokonań stosowanego przez podmioty sektora publicznego w Polsce, a także stopnia spełnienia przez niego wymogów ustawy o finansach publicznych, w kontekście założeń systemu kontroli zarządczej. Opracowanie ma również odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu systemy pomiaru dokonań stosowane przez polskie jednostki sektora publicznego wpisują się w nurt koncepcji *New Public Management*.

Autorzy artykułu, za pomocą ankiety i poszerzonych wywiadów strukturalizowanych przeprowadzonych z kierownikami i pracownikami wybranych jednostek sektora publicznego, dokonali oceny przydatności informacji generowanej przez system pomiaru dokonań dla kierownictwa jednostek, ich pracowników oraz organów nadrzędnych. Artykuł jest jednym z pierwszych w Polsce opracowań dotyczących omawianej problematyki i wpisuje się w nurt badań światowych w zakresie implementacji koncepcji *New Public Management*.

Summary

Performance measurement in the Polish public sector in the context of New Public Management – authors' own research

The main goal of the article is assessment of the efficiency, suitability and adequacy of the performance measurement systems used in public sector in Poland as well as verifying whether they meet requirements of the Public Finance Act. Moreover article is aimed at answering the question whether performance measurement systems introduced by Polish public sector fulfill the requirements of the New Public Management concept. The authors of the article, by means of the survey and interviews with managers and workers of public sector, evaluated usefulness of the information generated by the performance measurement system for the managers, staff and parent bodies of the public sector organization. This article is one of the first in Poland on the issues discussed and is part of the current research on the implementation of the global concept of New Public Management.

Ze współpracy z zagranicą

Modułowe ramy koncepcyjne jako strategia badawcza w obszarze rachunku kosztów

Marcell Schweitzer

Streszczenie

W artykule zostały przedstawione ramy koncepcyjne systemów rachunku kosztów. Takie ramy odniesienia stanowią strategię badawczą odnośnie do tych systemów i mają na celu ich naukową podbudowę. Ramy koncepcyjne pozwalają sformułować precyzyjne definicje wszystkich istotnych koncepcji kosztów, tworzą przejrzystość systemów rachunku kosztów, systematyzują wszystkie etapy badań w dziedzinie rachunku kosztów oraz klasyfikują wszystkie zestawienia kosztów, uwzględniając epistemologiczne cele naukowe. Taka procedura prowadzi do modułowo ustrukturyzowanego systemu twierdzeń dotyczących kosztów w kontekście opisowym, teoretycznym, pragmatycznym i normatywnym, które są zintegrowane w ogólny system rachunku kosztów poprzez modułowe interfejsy. Działania badawcze z modułowo ustrukturyzowanymi ramami koncepcyjnymi wspierają naukowy postęp w obszarze rachunku kosztów. W świetle ram koncepcyjnych dysponujemy instrumentami służącymi do oceny różnych systemów rachunku kosztów oraz do wspierania ich nowych projektów.

Summary

Frame of reference for cost accounting systems as a research strategy

The article presents a modular structured frame of reference for cost accounting systems. This framework represents a research strategy for these systems, and it aims at their scientific substantiation. In detail, the frame of reference allows precise definitions of all relevant cost concepts, creates transparency of cost systems, systematizes all research steps in the field of cost accounting, and classifies all cost statements based on the epistemological aims of science. This procedure leads to a modular structured system of descriptive, theoretical, pragmatic and normative cost statements, which are integrated

into an overall cost system by modular interfaces. Research activities with a modular structured frame of reference support the scientific progress in the field of cost accounting. In the light of the frame of reference we have at our disposal instruments to evaluate different cost accounting systems and at the same time to support their new design.

Experience with cross-border mergers from the Czech Republic

Jana Skálová, Tomáš Podškubka

Summary

Cross-border mergers are a substantial topic in the European Union, since this issue is associated with free movement of capital. This is why directives concerning cross-border mergers have been issued. This article analyzes cross-border mergers in the Czech Republic, and the possible reasons for their limited use. The accounting concept of the decisive date deviates from the legal concept of the merging companies' legal existence. Determination of the decisive date according to the local law of various member countries thus varies because each state may modify or adapt the Tenth Directive in accordance with their own legal systems. Harmonisation of accounting for cross-border merger within the EU is, however, regulated inadequately. Such missing harmonization of accounting aspects of mergers results in a situation where each state adopts its own „customized” regulation. This would not be wrong if it did not involve cross-border mergers where mutual compatibility is necessary. Income tax advantages may be gained in cross-border mergers. At this point, however, tax advantages could be at least described as problematic or even unattainable. As a way out of this difficult situation, there appears to be an amendment to the current laws and regulation of accounting in the EU Member States.

Streszczenie

Doświadczenia w zakresie fuzji transgranicznych z Republiki Czeskiej

Fuzje transgraniczne są ważnym tematem w Unii Europejskiej, ponieważ są związane ze swobodnym przepływem kapitału. Z tego powodu zostały wydane dyrektywy w sprawie fuzji transgranicznych. Niniejszy artykuł analizuje fuzje transgraniczne w Republice Czeskiej i możliwe przyczyny ich ograniczonego występowania. Określenie terminu przejęcia zgodnie z podejściem w rachunkowości różni się od prawnej koncepcji ustalenia momentu zaprzestania istnienia spółki przejmowanej. Ustalenia dotyczące terminu przejęcia w zależności od lokalnego prawa różnych krajów członkowskich różnią się, ponieważ każdy kraj może modyfikować lub implementować Dziesiątą Dyrektywę UE w taki sposób, aby była zgodna z krajowym systemem prawnym. Harmonizacja rachunkowości fuzji transgranicznych w ramach UE jest jednak niedostatecznie uregulowana. Ten brak harmonizacji aspektów rachunkowych fuzji prowadzi do tego, że każdy kraj przyjmuje swoją własną regulację, która najlepiej spełnia potrzeby lokalne. Takie podejście nie byłoby złe w przypadku, gdyby nie dotyczyło fuzji transgranicznych, w których obustronna zgodność podejść jest koniecznością. Fuzje transgraniczne mogą przynieść korzyści w zakresie podatku dochodowego. W takim momencie należy oceniać jednak tego rodzaju korzyści podatkowe jako problematyczne lub wręcz nieosiągalne. Wyjściem z tej trudnej sytuacji może być nowelizacja aktualnych ustaw o rachunkowości oraz przepisów w krajach członkowskich UE.

Regulacje rachunkowości i audytingu – projekty, zmiany, opinie

Sprawozdanie z całkowitych dochodów w biznesowej koncepcji sprawozdawczości finansowej IASB/FASB

Bogusława Bek-Gaik

Streszczenie

Dyskusja nad ostatecznym kształtem sprawozdania finansowego doprowadziła do opracowania przez IASB/FASB Projektu *Staff Draft of Exposure Draft, IFRS X, Financial Statement Presentation* (2010). Zaproponowano w nim daleko idące zmiany w strukturze i zawartości informacyjnej sprawozdań finansowych. Dotyczą one przede wszystkim bilansu, ale również kluczowego sprawozdania informującego o dokonaniach jednostki, tj. sprawozdania z dochodów całkowitych. Celem niniejszego artykułu jest prezentacja nowej formuły rachunku wyników według koncepcji IASB/FASB w dwóch aspektach – prezentacji informacji w rachunkowości oraz ujawniania w notach. Wykorzystano w nim metody studiów literaturowych oraz analizę regulacji rachunkowości, głównie IASB/FASB. Nowa biznesowa koncepcja sprawozdania z całkowitych dochodów odbiega znacznie od obowiązującej obecnie. Porównując obowiązujący MSR 1 i projekt IASB/FASB bez wątplenia należy stwierdzić, że formuła sprawozdania z całkowitych dochodów zaproponowana przez IASB/FASB jest o wiele bardziej szczegółowa, zarówno jeśli chodzi o część tradycyjną, jak i część prezentującą inne całkowite dochody. Bardziej rozbudowane są również noty. Różnicą są także zamieszczone w nim wzory sprawozdań finansowych, które w obecnym MSR 1 nie występują, gdyż określono w nim tylko minimum wymaganych pozycji. Niewątpliwie jednak najbardziej istotną zmianą wprowadzoną przez Projekt w stosunku do obecnej formuły rachunku wyników jest wymóg klasyfikacji składników przychodów i kosztów do sekcji, kategorii i podkategorii, które są spójne z klasyfikacją zastosowaną do pozostałych sprawozdań finansowych.

Summary

Comprehensive income statement in the IASB/FASB business concept of financial statement project

The ongoing debate over the final shape of the financial statements has led to the development of the IASB/FASB *Staff Draft of the Draft Exposure Draft, IFRS X Financial Statement Presentation*. It proposes a far-reaching changes in the structure and content of financial statements. They concern not only the balance sheet, but also a key report informing about the entity performance such as statement of comprehensive income. The purpose of this paper is to present a new formula for the income statement according to the IASB/FASB Project in two aspects – the presentation and disclosure in the financial statement. Methods used in the article are study of literature and an analysis of the accounting regulations, mainly the IASB/FASB. The new business statement of comprehensive income is different than actual one. Comparing the existing IAS 1 and the draft IASB/FASB, without a doubt, it should be noted that the formula statement of comprehensive income proposed by the IASB/FASB is much more detailed – both in terms of traditional part and a new part which presents other comprehensive income. Are also more detailed notes. The difference is connected with the form of comprehensive income statement – current IAS 1 set requires the minimum items only. Undoubtedly, the most significant change introduced by the Project in relation to the present status of the income statement is the requirement of classification components of income and expenses to sections, categories, and subcategories, which are consistent with the classification applied to other elements of financial statement.